

ปัจจัยต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กรตรวจสอบกันเอง
ของผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้บริโภคสื่อ

นายทวี สุวณิชชา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ ภาคศึกษาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-656-7

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**FACTORS TO CREDIBILITY AND TRUST TOWARDS
SELF-REGULATION ORGANIZATION OF JOURNALISM
PROFESSIONALS AND MEDIA CONSUMERS**

Mr. KAWEE URASAYANANTANA

สถาบันวิทยบริการ

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree Master of Arts in Journalism**

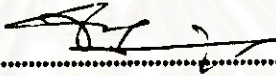
**Department of Journalism
Faculty of Communication Arts
Chulalongkorn University**

Academic year 1999

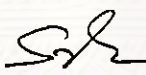
ISBN 974-333-656-7

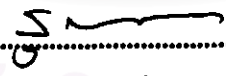
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กรตรวจสอบตนเองของ
 ผู้ประกอบวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้บริโภคสื่อ
โดย นายทวี จุรัสยะนันท์
ภาควิชา วารสารสนเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์สุกัญญา ตูตบรพัตต์

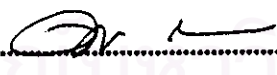
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นักศึกษาระดับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์จุมพต รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานคณะกรรมการ
(รองศาสตราจารย์จรูญศักดิ์กษณ์ แสงอุไร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์สุกัญญา ตูตบรพัตต์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ดร.ดรุณี หิรัญรักษ์)

กวี อุรัสยษนันท์: ปัจจัยต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กรตรวจสอบกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพ
หนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้บริโภคสื่อ (Factors To Credibility and Trust Towards Self-Regulation Organization of
Journalism Professionals and media Consumers.) อ.ที่ปรึกษา : ศ.ศุภัญญา สุคนทรทัต, 249 หน้า : ISBN 974-333-656-7

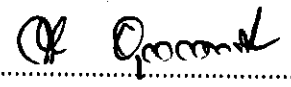
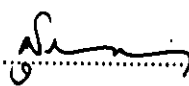
การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเพื่อหาปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคที่มีต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กรตรวจสอบกันเองของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ และกลุ่มผู้บริโภคสื่อ โดยมีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษากลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้บริโภคสื่อเกี่ยวกับทัศนคติการจัดตั้งองค์กรตรวจสอบกันเองที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสาธารณชน 2.เพื่อศึกษากลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้บริโภคสื่อที่มีพื้นฐานการศึกษา, สถานะทางสังคมที่เป็นฐานข้อมูลในการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อองค์กรตรวจสอบกันเอง 3.เพื่อศึกษาองค์กรตรวจสอบกันเองที่ตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2540 ภายใต้ชื่อ "สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ" ในแง่ของปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรค อาทิ สัดส่วนของคณะกรรมการ,กฎระเบียบ,กลไกการควบคุมกันเองและความสัมพันธ์ของผู้ประกอบวิชาชีพในการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการตรวจสอบกันเอง

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของสถานภาพของกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์มีบทบาทสำคัญในการแสดงทัศนคติที่มีต่อสภาการหนังสือพิมพ์ ส่วนการศึกษาไม่มีอิทธิพลต่อการแสดงทัศนคติในประเด็นดังกล่าว ส่วนกลุ่มผู้บริโภคข่าวสาร ที่มีบทบาทต่อการแสดงทัศนคติสภาการหนังสือพิมพ์ คือการศึกษาและสถานภาพที่ดำรงอยู่ในขณะนั้น ซึ่งในทัศนคติของกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพทั้ง 6 กลุ่ม มีทัศนคติเกี่ยวกับองค์กรตรวจสอบกันเองอยู่ 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่หนึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องอยู่ในบรรทัดฐานทางจริยธรรมเดียวกัน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะต้องเกิดจากความร่วมมือของผู้ประกอบวิชาชีพในการละเมิดกฎจริยธรรม ประเด็นที่สองผู้อ่านมีบทบาทสำคัญในการกำหนดเนื้อหาของผู้ประกอบวิชาชีพได้ ดังนั้น ผู้อ่านจะต้องเปลี่ยนแปลงการอ่านหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาสาระ แต่สำหรับผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังมีบางกลุ่มที่ต้องการอ่านหนังสือพิมพ์ที่ละเมิดทางจริยธรรมอย่างสูงเหมือนกัน ส่วนกลุ่มผู้บริโภคข่าวสารมองอยู่เพียงประเด็นเดียวคือ สภาการหนังสือพิมพ์จะเป็นที่พึ่งของประชาชนได้มากน้อยเพียงไหน ก็ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการทำงานและกฎระเบียบที่ทางผู้ประกอบวิชาชีพจะมีมาตรการในการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจได้อย่างไร

ในส่วนของความเชื่อมั่นและไว้วางใจของกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์มีความเชื่อมั่นและไว้วางใจมากกว่ากลุ่มผู้บริโภคข่าวสาร

ส่วนปัจจัยสนับสนุนในการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจขึ้นอยู่กับหลายประเด็น ได้แก่ ปัจจัยในการควบคุมกันเอง ปัจจัยทางศีลธรรมและสังคม ปัจจัยในการรับเรื่องร้องทุกข์,กลั่นกรอง,ตรวจสอบและแจ้งข่าวสาร ซึ่งประเด็นดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสนับสนุนสภาการหนังสือพิมพ์ในการปฏิบัติงาน ส่วนปัจจัยอุปสรรคทั่วไปได้แก่ ปัจจัยค่านิยมเกี่ยวกับ "แมลงวันไม่ตอมแมลงวัน" ปัจจัยระบบนายทุน ปัจจัยอำนาจทางการเมือง ปัจจัยมาตรการทางกฎหมาย ปัจจัยการควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในส่วนท้องถิ่น ส่วนปัจจัยอุปสรรคในขรรณมูญุสภาการหนังสือพิมพ์ ได้แก่ ปัจจัยจำนวนสัดส่วน ปัจจัยระบบอุปถัมภ์ ปัจจัยระบบปัจเจกชน ปัจจัยการขาดจิตสำนึกทางด้านจริยธรรม ปัจจัยจริยธรรมเป็นเพียงแค่อุดมการณ์ของวิชาชีพเท่านั้น

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ.....
สาขาวิชา.....การหนังสือพิมพ์.....
ปีการศึกษา.....2542.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

KEY WORD: FACTORS/CREDIBILITY/TRUST TOWARDS SELF-REGULATION

ORGANIZATION/JOURNALISM PROFESSIONALS/MEDIA CONSUMERS

KAWEE URASAYANANTANA: FACTORS TO CREDIBILITY AND TRUST TOWARDS

SELF-REGULATION ORGANIZATION OF JOURNALISM PROFESSIONALS AND MEDIA

CONSUMERS. THESIS ADVISOR: PROF.SUKANYA SUSBANTHAD, 249 PP. ISBN 974-333-656-7

This research aims at studying the supporting and obstructing factors to credibility and trust towards self-regulation organization of Journalism professionals and media consumers. The objectives of the research are 1) to examine the opinions of Journalism professionals and media consumers towards the establishment of self-regulation organization with efficiency in regulation in order to create credibility and trust in the public 2) to examine Journalism professionals and media consumers whose educational background and social status serve as database in creating credibility and trust towards self-regulation organization 3) to examine the self-regulation organization established in 1997 under the name "National Journalism Council" in terms of the supporting and obstructing factors, such as the proportion of committee members, the code and regulation, the mechanism for self-regulation and the relationship of Journalism professionals towards credibility and trust in self-regulation.

The findings of the research are as follows. The components of Journalism professionals' status play an important role in their expression of viewpoint towards the National Journalism Council. As for the media consumers, their education and present status are important components. The 6 groups of Journalism professionals view the role of self-regulation organization in 2 aspects. Firstly, Journalism professionals must maintain the same ethical norms in order to create credibility and trust in their operation. As a group, they must also uphold proper ethics in their conduct. Secondly, the readers play an important role in determining the quality of Journalism professionals. Therefore, they must alter their reading habits that aim for increased quality. The media consumers, on the other hand, are concerned with only one issue, that is, the extent to which the National Journalism Council can be reliable to the public depends on the efficiency and regulations set up by Journalism professionals in order to create credibility and trust in the public.

In terms of the credibility and trust, Journalism professionals get more credibility and trust than media consumers.

The supporting factors to credibility and trust depend upon 1) the same ethical norm 2) the role in self-regulation 3) the role in promoting freedom under ethical framework 4) the role in undertaking complaints. The obstructing factors include 1) the value concerning the saying: Flies do not swarm flies 2) the pressure of capitalist system 3) state interference 4) local Journalism professionals 5) the National Journalism Council committee members 6) peer group influence 7) egoistic factor 8) readers' failure to audit the newspapers 9) ethics as mere ideals 10) sincerity of Journalism professionals in solving problems.

ภาควิชาวารสารสนเทศ.....
สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์.....
ปีการศึกษา2542.....

ลายมือชื่อผู้พิมพ์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม.....

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้รับความกรุณาและการให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ ศาสตราจารย์สุภัญญา ศุภบรรทัด อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในแง่มุมต่าง ๆ รวมทั้งตลอดเวลาช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อผิดพลาดในงานวิจัยมาด้วยตลอด นอกจากนี้การทำวิจัยยังได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รศ.ดร.ครุณี หิรัญรักษ์ และ รศ.รจิตลักษณ์ แสงอุไร ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ คุณครูและคณาจารย์ภาควิชาวารสารศาสตร์สนเทศทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ และคุณอุงสาโรจน์ ทรัพย์สุนทร ได้ตลอดเวลาที่มีคำมาดำเนินการตรวจค้นฉบับให้ถูกต้องตามหลักภาษาเพื่อเสริมคุณค่างานด้านวิชาการ ซึ่งผู้วิจัยมีเกียรติจากความทรงจำ

ขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งฝ่ายผู้ประกอบการ จำนวน 40 ท่าน และผู้บริโภคชื่อ จำนวน 40 ท่าน ที่สละเวลาให้โอกาสผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาเสนอในงานวิจัยนี้ให้สมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น

ขอบคุณสำหรับมิตรภาพและกำลังใจจากพี่ ๆ บรรณาธิการทุก ๆ ท่าน และที่ลืมไม่ได้จากกำลังใจจากพี่นาย พี่น้อย อ้อม อู๊ด วัน ที่คอยให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ และบรรดาน้อง ๆ รัตน์ ตั้ง นิด นิ ที่เป็นแรงสนับสนุนในการจัดพิมพ์งานให้สำเร็จไปด้วยดี

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา และ มารดา ให้ความรัก ความห่วงใยและกำลังใจเสมอมา และยังมีภรรยาและถูกเป็นแรงสนับสนุนให้ผู้วิจัยมีแรงบันดาลใจที่สำคัญในการดำเนินงานวิจัยให้สำเร็จทุกสิ่งไปด้วยดี

กวี อุรัสยะนันท์

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 เจาะใจ การวิจัย	18
1.3 ปัญหาวิจัย	19
1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย	19
1.5 ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น	19
1.6 นิยามศัพท์	21
1.7 ประโยชน์ที่จะได้รับ	24
บทที่	
2. แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมติฐาน	25
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมสื่อมวลชน	25
2.1.1 แนวคิดเรื่องการควบคุมสื่อมวลชน	27
2.1.2 ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานของสื่อมวลชน	33
- ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคม	34
- ทฤษฎีอำนาจนิยม	40
- ทฤษฎีอิสรภาพนิยม	41
2.2 แนวคิดในเรื่องจริยธรรม.....	41
2.3 แนวคิดในเรื่องบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ หนังสือพิมพ์	43
2.4 แนวคิด 10 ขั้นตอนของความเชื่อถือของ Herbert Schertz	46
บทที่	
3. ระเบียบวิธีวิจัย	49
3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	49
3.2 เครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย	49

สารบัญ (ต่อ)

- การวิเคราะห์เนื้อหา	49
- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก	49
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
3.4 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ	57
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	57
บทที่	
4. ผลการวิเคราะห์	59
4.1 ตารางการวิเคราะห์เนื้อหาธรรมนุญสภากาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ 2540 ในแง่ปัจจัยสนับสนุน	59
4.2 ตารางการวิเคราะห์เนื้อหาธรรมนุญสภากาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ 2540 ในแง่ปัจจัยอุปสรรค	65
4.3 สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาต่อธรรมนุญสภากาการหนังสือพิมพ์ ในแง่ของการสนับสนุนและอุปสรรค ที่มีต่อสภากาการหนังสือพิมพ์	74
4.4 การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ประเภทเจ้าของกิจการที่มีต่อสภากาการหนังสือพิมพ์	76
4.5 การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ประเภทผู้ดำเนินการจัดตั้งสภากาการหนังสือพิมพ์	82
4.6 การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ประเภทสนับสนุนการจัดตั้งสภากาการหนังสือพิมพ์	88
4.7 การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ประเภทภูมิภาค ที่มีต่อสภากาการหนังสือพิมพ์	95
4.8 การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ประเภทสมาคม ที่มีต่อสภากาการหนังสือพิมพ์	102
4.9 การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ประเภทผู้ปฏิบัติงาน ที่มีต่อสภากาการหนังสือพิมพ์	109
4.10 การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มผู้บริโภค ประเภท NGO และ นักธุรกิจที่มีต่อสภากาการหนังสือพิมพ์	116
4.11 การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มผู้บริโภค ประเภทนักวิชาการ ที่มีต่อสภากาการหนังสือพิมพ์	124
4.12 การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มผู้บริโภค ประเภทนักวิชาการ	

สารบัญ (ต่อ)

ไม่เป็นคณะกรรมการ ที่มีต่อสภาการหนังสือพิมพ์	131
4.13 การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มผู้บริโภครีโทร ประเภชข้าราชการ ที่มีต่อสภาการหนังสือพิมพ์	139
4.14 การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มผู้บริโภครีโทร ประเภทนักการเมือง ที่มีต่อสภาการหนังสือพิมพ์	146
4.15 การวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มผู้บริโภครีโทร ประเภทนิสิตนักศึกษาเรียน นิเทศศาสตร์ ที่มีต่อสภาการหนังสือพิมพ์	155
บทที่	
5. สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	161
5.1 สรุปผลการวิจัย	162
5.2 อภิปรายผล	176
5.3 ปัญหาจากการวิจัย	187
5.4 ข้อเสนอแนะ	188
รายการอ้างอิง	189
รายชื่อบุคคลที่ให้การสัมภาษณ์	193
ภาคผนวก	199
ภาคผนวก ก	200
ภาคผนวก ข	207
ประวัติผู้เขียน	249

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย